

В сучасних умовах, особливо у період економічних криз, ведення господарської діяльності є складним і ризиковим як для великих, так і для малих підприємств. Так, суб'єкти великого підприємництва Дніпропетровської області зайняли монопольне становище на багатьох ринках і розподіляють прибутки між собою, в той час, як малі отримують незначну частку сукупних прибутків по області. Але вони мають позитивні показники темпу середньорічного зростання, які на 9,36% більші за відповідний показник для великих підприємств. Тому завданнями в довгостроковій перспективі для уряду країни в цілому та виконавчої влади Дніпропетровської області, зокрема має стати подальше стимулювання розвитку малих та мікропідприємств підприємств, антикризові заходи для середніх за розмірами підприємств та контроль і сприяння подальшому функціонування великих підприємств.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ukrstat.gov.ua

К. е. н. Бикова В. Г.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Об'єктна орієнтація управління на ефективність розвитку підприємництва обумовлюється переходом від екстенсивного шляху розвитку економічних процесів до якісних змін в умовах обмеженості економічних ресурсів.

Згідно Академічного тлумачного словника української мови, «розвиток – ... процес, в результаті якого відбувається зміна якості чого-небудь, перехід від одного якісного стану до іншого, вищого...», а протилежний процес, тобто «... поступове погіршення, втрата якихось якостей, властивостей; занепад...» визначається як деградація [7]. Це означає, що розвиток підприємництва передбачає виключно позитивні зрушення. При цьому ступінь інтенсифікації таких зрушень і може бути визначений їх ефективністю.

Як зазначено у [2], ефективність розвитку як процес можна розглядати з чотирьох позицій: організаційної ефективності; узгодженості та взаємодії; проміжних результатів та ефективності окремих ланок та стадій; загальної результативності. Такий підхід є цілком виправданим, зважаючи на пріоритетність функції організації у процесі управління розвитком, необхідність врахування

синергетичного ефекту взаємодії усіх видів і сфер підприємницької діяльності, здійснюваних задля досягнення цільового результату.

На основі дослідження наукових праць можна виділити такі підходи до визначення ефективності підприємництва та трансформувати їх в контексті управління ефективністю розвитку:

1) Суб'єктно-об'єктний підхід, за якого ефективність господарювання визначається продуктивністю праці [4]. Цей підхід може бути використаний і до управління ефективністю розвитку підприємництва у разі розширення його базису, тобто при управлінні продуктивністю усієї економічної системи з акцентом на трудову складову, яка одночасно виступає і суб'єктом, і об'єктом управлінських впливів. Решта компонент економічної системи при цьому може розглядатися як підсистеми забезпечення та передумови продуктивного використання персоналу. До того ж цей підхід може використовуватися не лише на мікрорівні, але й бути покладеним в основу визначення стратегічних пріоритетів розвитку підприємництва на макро- та мезорівні.

2) Вибірковий підхід, що передбачає забезпечення мінімального рівня задоволення усіх складових організації, мотиви діяльності та цілі яких відрізняються. Важливими при цьому є ідентифікація стратегічних складових, а також визначення ступеня їх впливу на діяльність підприємства в цілому [3; 6]. Такий підхід не в повній мірі відповідає принципам процесу розвитку, до яких належать системність, цілеспрямованість та безперервність [2].

3) Системний підхід, за якого ефективність господарювання визначається ступенем взаємодії складових системи: техніко-економічної, соціально-економічної, організаційно-економічної та екологічної [4]. Саме системний підхід враховує взаємний вплив управлінських імпульсів, що завдаються окремим складовим, тим самим сприяючи одержанню максимального ефекту від найменших впливів. Разом з тим, застосування до управління ефективністю розвитку підприємництва виключно системного підходу не є виправданим, оскільки в ньому не враховується решта принципів управління.

4) Управлінський підхід, за якого ефективність господарювання визначається сукупністю відносин між суспільством, підприємством і його персоналом з приводу результатів і затрат суспільної праці [4]. Цей підхід дає змогу імплементувати елементи внутрішнього середовища у інтегровану систему підприємництва, проте у меншій мірі має результативні прояви управління на рівні конкретного суб'єкта підприємницької діяльності, аніж на мезо- чи макро-рівні.

5) Цільовий підхід, який передбачає, що ефективність господарювання визначається єдністю потенціалу підприємства з інноваційними процесами [4]. На нашу думку, цільова орієнтація є визначальною для управління ефективністю розвитку, оскільки не лише завдає вектор розвитку, але й визначає кількісні його параметри. Крім того, цілепокладання, як відомо, є первинною фазою менеджменту, тобто у разі застосування такого підходу можливий перехід від процедури визначення ефективності до управління нею.

Отже, управління ефективністю розвитку підприємництва можна розглядати як цілеспрямований вплив на створення потенційних можливостей забезпечення стабільних темпів позитивних зрушень усіх елементів підприємницької системи у полірівневому вимірі у довгостроковій перспективі. Реалізуючи концепцію управління ефективністю розвитку підприємництва на рівні конкретного суб'єкта, перевагу доцільно віддати системно-цільовому підходу, який найбільшою мірою відповідає сутності такого управління. Він дає змогу оптимізувати час переходу від фактичного стану підприємницької системи до бажаного (цільового) шляхом максимально повного й ефективного задіяння усіх наявних і потенційних ресурсів. На мезо- і макрорівні більш доречним буде застосування управлінсько-цільового підходу, оскільки таке сполучення забезпечить можливість досягнення цільових орієнтирів розвитку суспільства за рахунок ефективного функціонування і взаємодії суб'єктів підприємництва.

Список використаних джерел:

1. Батракова Т. І. Сутність поняття «економічна ефективність» діяльності підприємства в ринкових умовах / Т. І. Батракова // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2015. – № 1 (69). – Ч. 1. – С. 172–178.
2. Волощук Ю. О. Діалектична сутність поняття «ефективний розвиток» / Ю. О. Волощук // Проблеми системного підходу в економіці. – 2018. – Вип. 3 (65). – С. 13–18.
3. Куценко А. В. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємств споживчої кооперації України: монографія / А. В. Куценко. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. – 205 с.
4. Левчук Т. М. Проблеми забезпечення ефективності діяльності підприємства та їх вирішення в сучасних концепціях господарювання / Т. М. Левчук, І. В. Кривов'язюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2017. – Вип. 23. – Ч. 2. – С. 50–53.
5. Лобай Р. Теоретичні підходи до визначення ефективності економічної діяльності / Р. Лобай // Ефективність державного управління. – 2013. – Вип. 36. – С. 353–361.
6. Морщенок Т. С. Огляд підходів до визначення економічної сутності поняття «ефективність» [Електронний ресурс] / Т. С. Морщенок, О. М. Біляк. – Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_8_082.pdf
7. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980): в 11 т. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/>
8. Економічне управління підприємством: навч. посіб. / А. М. Колосов, О. В. Коваленко, С. К. Кучеренко, В. Г. Бикова; за заг. ред. А. М. Колосова. – Старобільськ: Вид-во держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка», 2015. – 352 с.